

ki je s svojimi širokimi stanovskimi in šolskimi nazori začrtal smer za pravo pot v stanovskih in šolskih vprašanih hrvatskemu učiteljstvu. Začrtal je smer i pot, po kateri lahko pride naš stan in šolstvo do močnega razmaha. Tudi on je izdal več knjig in brošur, v katerih se peča z vsemi že gori označenimi vprašanji. Njegovih del danes ne moremo navajati, ker zahteva obravnavo njegovega delovanja posebnega članka. Konstatiramo samo, da je tudi on smatral idejno zblizanje in idejno jasnost za prvi pogoj uspešnega našega stanovskega delovanja.

Idejna jasnost in idejno zblizanje je torej prvi pogoj za naše bodoče stanovsko delo, če nečemo, da bomo v naših organizacijah še nadalje vegetirali.

Usposobljenostno ocenjevanje učiteljstva v Sloveniji.

(Odgovor na članek v štev. 19. „Učit. Tovarishu“.)

I.

Leta in leta se je slovensko učiteljstvo borilo za javno ocenjevanje svojega dela. Končno smo dobili niz paragrafov, ki ugotavljajo postopek pri uradni ocenitvi. Da je posebna vrlina te ocenitve nje javni značaj, je umljivo samoobsebi, saj to smo hoteli imeti. Drugo vprašanje je pa seveda, kdo in kako naj izvede ocenitev. Prav rad priznam, da je nova odredba potrebna kritike, ki sicer ne bo veliko pomagala, a bi vsaj pokazala mnenje učiteljstva, ki bi ga morala zaslišati oblast predno je izdala navodilo o ocenjevanju. Kritika pa, kakršno je podal Cankarjev Jerman v zadnji številki U. T. se mi zdi, miho povedano, neumestna. Da je s kratko gesto odklonil in razcefral paragrafe od prvega do zadnjega, to bo morebiti imponiralo gospodom v vladni palači ali pa tudi ne. Brutalna in pavšalna žalitev šolskih vodij je pa prav odveč in ne bo utrdila tovarištva tam, kjer je na slabih nogah. V koliko se je obneslo ocenjevanje učiteljstva po šolskih vodjih na nekdanjem Štajerskem, o tem mi ne pristojna sodba. Odločno pa zanikam, da bi poznal nadzornik učitelja bolj nego šolski vodja, ki živi z njim na istem zavodu čisto mnogo let, v tem ko ga nadzornik nadzoruje vsako leto komaj nekoliko ur ali pa sploh ne. V svojem učiteljevanju sem bil mnogo nadzorovan, a bila je tudi do šestih let, ko nisem videl nadzornika v šoli. Sicer pa ne vem, zakaj bi ne imel nadzornik istih slabih lastnosti, ki jih kritik podtika šolskim vodjem. Vzgljodov je na obeh straneh, a mislim da ne toliko, kakor se zdi kritiku. In še nekaj! Tudi ocenitve vodje bi ne smel izvršiti nadzornik sam, ampak učiteljstvo dotične šole. Če učiteljstvo spozna, da šolski vodja ni na mestu, naj ta odstopi, pa če je stanovanje še tako udobno in vrt še tako obsežen! Globoko obžalujem, da doslej še ni prodrla misel o volitvi šolskih vodij ali upravnikov. Naša merodajna oblast je od demokracije oddaljena dalje nego verižnik od poštenja. Jaz bi se niti trenotek ne premišljal odložiti vodstva, ko bi me v to obsodila večina tovarišev na zavodu. In če bi ne bilo nikjer stanovanj, vrtov in drugih udobnosti, bi se menda malokdo izmed nas pehal za sladkogrenkim naslovom: vodja, nadučitelj, ravnatelj itd., posebno če bi nas vsi tovariši gledali skozi naočnike Cankarjevega Jermana. Za malo taktično opazko o oženjenih učiteljih naj se mu z-

njaki po celi Evropi. Razkazal mi je svoje čebele najrazličnejših vrst. Otroke poučuje razen o šolskih stvarih tudi o čebelah in sadjereji ter jim radodarno deli svoje znanje, katerega si je bil s težavo pridobil v dolgih letih učenja. Če bi jaz iskal učitelja, bi si ne mogel izbrati boljšega kot je on.

Nisem imel časa, da bi se dolgo pogovarjal z njim.

Večkrat pa mislim nanj: Tam živi v visokih gorenskih gorah, stara se v službi svojega naroda, opazuje fante in dekleta, kako se razvijajo v može in žene. Predstavljam si ga zadovoljnega, gledajočega na svojo domačijo in veselega ob misli, da vodi bodoče Jugoslovane, da pripravlja mladino svojega naroda za težko nalogo življenja.

Spomenik bi mu izklesal ali pesem bi mu napisal v čast.

Če bo Jugoslavija dobila šole, ki bodo proste od cerkve in politike, v katerih ne bodo učili učitelji ničesar drugega kot znanje, bo zemlja našega rojstva svobodna. Svobodna in prosta nevednosti in praznoverja, dveh največjih tiranov, kar jih je imel kdaj svet.

Pueblo, Colo, meseca marca.

Valter Predovič.

hvali katera izmed njih. Hvala bogu, da moja boljša polovica ni pod mojim vodstvom. V šoli namreč — Drag. H.

II.

Tovariš, skrit za šifro Cankarjev Jerman, se brani na vso moč proti načinu javne kvalifikacije, kakor jo je objavil nedavno Uradni list — kvalifikacijo učiteljstva iste šole po svojem šefu-upravitelju. Članek končuje: Pribijmo! Učitelj imej svojega javnega kvalifikatorja le v nadzornikih, vse drugo je nonsens. Le vkup, le vkup...!

Ne morem si misliti, s kake vrste ironije bi osmešil Cankar ta izvajanja, katerih članek sili iz svobode nazaj v robstvo, v avstrijskonemški birokratizem. Ali ni bolje, če kvalificira tovariši tovariša, brat brata, ki ga pač bolje pozna kot nadzornik, ki pohodi šolo enkrat, dvakrat v letu? To mi bo pritril sam Cankarjev Jerman. — Skrbi ga tudi, kako naj oceni sprog uspehe svoje soproge-učiteljice. Moj Bog! Kadar hočem pokazati v razredu svojo nepristranost, velim, naj učenci med seboj popravijo pismene izdelke in po številu napak določijo rede. Tako ali vsaj podobno naj postopa voditelj-tovariš z učiteljstvom na isti šoli.

Obseg učne stvarine je določen vsako leto naprej. Ob ugodnih razmerah ne more izostati uspeh, ki se mora oceniti le po tem, koliko odstotkov vseh učencev popolnoma zmaga obdelano stvarino. — Tov. Cankarjev Jernej si ne more najbrž nadzornika niti misliti drugače nego mirkega moža s srepim pogledom in tako kislega obraza, da norm. človeka, kakor je moj sosed Gustelj, boli trebuh vsaj tri dni skupaj, ako se ga le domisli. Nekateri nadzorniki — ne preblazega spomina — je pa došel enkrat na leto v šolo s tako dolgočasnim obrazom, da sem mu nadel nemško primero „wie sieben Tage Regenwetter“.

Takih birokratov v svobodni Jugoslaviji vendar ne maramo več.

Nek okr. šol. nadzornik je ocenjeval meseca oktobra moje učne uspehe po znanju učencev, ki jih prejšnje leto niti učil nisem, ker sem imel vsled bolezni dopust. Neuspeh si je dal potrditi tudi pri dež. šol. svetu in meni poslati potrdilo, da ga zatakne — menda — za zrcalo. Kaj še? Niti reagiral nisem.

Pok. Potekarja je enako pestil celo dež. šol. nadzornik „Ajmo, ajmo!“

Po učenem uspehu se ravnam tudi marljivost. — Kaj pa z vedenjem? — Zares: kočljiva stvar. Ako je pa voditelj pravi tovariš in ne okosteneli birokrat, bo v blagohotnosti tudi tovarišu, ki je kaj zagrešil, povedal naravnost, da ne more dobiti za to pohvale: klečeplazstvo se pa mora studiti vsakemu človeku, tudi če ni voditelj-upravitelj šole in ocenjevalec učiteljstva. Tudi menim, da šolske oblasti ne bodo še posebe nagajale onih ocenjevalcev, ki se bodo odlikovali z neopravičeno pedantnostjo, pikolovstvom in paten-tirano sitnobo, kakor smo bili navajeni doslej pri nadzornikih, ki so si s tem služili — zlate križce. V svobodni Jugoslaviji nimamo več torb na ustih. Zato se ne bojimo niti političnih šikan, ki so se preživele v razpadi Avstriji in ki bi jih rada zopet prakticirala nekaj vsemogočna stranka na Kranjskem. Politika nima v šoli mesta. Kdor misli nasprotno, zasluži naše zaničevanje in preziranje. Na oceno takega šefa bi jaz tudi ne reagiral drugače, nego z opozoritvijo slovenske javnosti na tak unikum in pa z zaničevanjem.

Zato menim, da med poštenjaki, med možmi-značaji ni zadnja odredba neizvedljiva; če se bo pa izvajala po mojih nazorih, se ne bo nikomur več hotelo nazaj v c. kr. avstrijsko robstvo. Gotovo bo tudi Cankarjev Jerman drugačnih misli.

Zato pa le vkup, le vkup, kar nas je dobre volje in ne kislih, černih obrazov.

I. T.

Zgodba iz našega vijaleta.

Zgodilo se je torej prilično takole. Tisti dan je bilo končano dolgotrajno nadzorovanje naše šole. Po uradni konferenci sem javil nadzorniku, da moram radi osebnih in stanovskih opravkov za en dan ali dva v Ljubljano. Ker sem lenuh in ker ima naša šola osem razredov, nimam mnogo pouka. In kolikor ga imam, sem si ga naprtil zato, da se včasih razjezim, ker bi se sicer ne počutil srečnega. Nastopil sem torej „dopust“ v dobri veri, da bom dobil šolo ob povratku še celo in učitelje in učence še pri običajnem poslu. Prvemu dnevu dopusta je sledil praznik, ki je bil vzrok, da nisem opravil vsega, kar je bilo potreba. Ker sem vsako leto komaj enkrat v Ljubljani, sem hotel započeto delo dovršiti tretji dan zjutraj in se nato vrniti v kraj svojega službovanja. In tu pričenja zgodba. Na prej omenjeni praznik sem imel srečo in čast govoriti z višjim go-

spodom pri viš. šol. svetu. Razgovor je bil čisto neprisiljen in gospod prijazen. Drugi dan — petek — sem bil že ob 8. uri na hodniku v vladni palači, to pa zato, ker sem se hotel še tisti dopoldan odpraviti, prej pa sem imel še opravka pri viš. šol. svetu. Še predno sem prišel na vrsto, me sreča na hodniku prej omenjeni gospod in me vpraša, če nimam šole in ali imam dopust. Nekoliko presenečen radi tako taktnega povpraševanja, mu pravim, da imam dopust, in gospod odide. Jaz nato v drugo pisarno in potem na kolodvor. Ne! prej sem še zajtrkoval, kar sicer ne spada k zgodbi, a je bilo potrebno. Ko dospem v Maribor, izvem — še predno sem bil doma — da me je lovila policija, to se pravi, da je dospelo iz Ljubljane na predsednika tukajšnjega mest. šol. sveta telefonsko vprašanje, če ima ravnatelj deške meščanske šole Dragotin Humek res dopust! Ali ni ganljiva ta zgodba? Ali ne uživamo mi učitelji lepega zaupanja pri naših višjih? Boga mi, nasmejati sem se, kakor se znam smejati samo jaz pa Serajnikov Franček. Če bi povedal gospodom tam gori, da v triindvajsetih letih svojega službovanja še nisem imel dopusta iz osebnih razlogov, daljšega dopusta pa sploh ne, bi mi tudi ne verjeli in bi nadlegovali telefon. In če bi jim povedal, da sem več prostega časa porabil do-slej za šolo kot za svojo osebo, bi mi še manj verjeli. Torej je vse prekanje brezplodno. Podal bi pa tale nasvet: Iz vseh šolskih sob in pisarn v demokratični Sloveniji naj bo napeljan telefon v Ljubljano v vladno palačo. Telefon mora biti urejen tako, da se bo slišalo samo tja, ne pa tudi iz Ljubljane ven. Če se to udelevi, sem prepričan, da bo pokojni Graham Bell od veselja, da se njegov izum tako s pridom uporablja, v grobu prevrnil kozolec.

D. H.

Novo učiteljsko društvo.

(Iz Prekmurja.)

Po dolgem čakanju je prišel tudi za nas, ki nas je usoda zanesla v Prekmurje, dan, da smo si ustanovili svoje učiteljsko društvo. 12. t. m. se je zbralo vse učiteljstvo v Murski Soboti. Prišli so tudi učitelji Prekmurci, ki so bili pred kratkim nanovo sprejeti v službovanje. G. nadzornik Jurko je pozdravil zbrane in prečital društvena pravila. Nato se je izvolil odbor. Sprejeti so bili nekateri predlogi glede tiskovin, zamud, šol. zemlje etc. G. nadzornik je opozoril učitelje Prekmurce na določbe glede poduka madžarsčine, ker so se čule pritožbe, da nekateri učitelji Prekmurci govorijo in poučujejo madžarsko, proti čemu so pa Prekmurci ugovarjali in protestirali proti članku, ki je izšel v 18. št. Učit. Tov. kjer se jim očita madžaronstvo in drugo. Vendar ta njihov protest ni bil prav nič na mestu in njihovim trditvam, da članek laže, nismo mogli verjeti, saj so celo vpričo nas pred zborovanjem govorili le madžarsko, kar pač ni znak njihove zavednosti in slovenskega mišljenja. Kakor se je pa še pozneje pokazalo, lahko rečemo, da jim ni članek očital ničesar preveč. Le to dopustimo, da so mogoče med njimi tudi izjeme. Slišali smo pa konkretne dokaze, ki jih kažejo kot vse kaj drugega, le zavedne slovenske učitelje ne. Nastalo je torej med nami in njimi načelno nasprotstvo, kajti mi, ki smo prišli v Prekmurje, da tu utrdimo med narodom narodno idejo, da ga rešimo duševnih spon, v katere ga je okovalo madžarsko tlačanstvo, nikakor ne moremo mirno gledati, da bi naši novi kolegi zopet razdirali, kar smo mi dosegli. Da bi se vendar nasprotstvo ublažilo, je prošil za besedo tovariš Požegar, bivši dolgoletni predsednik mariborskega učiteljskega društva in je v temeljitem govoru tov. Prekmurcem razjasnil vso stvar. Rekel je med drugim: »Nikakor ne smete misliti, da vas hočemo mi preganjati ali da vam hočemo kakorkoli škodovati. Ne! Kakor privoščimo sebi kos kruha tako ga tudi vam. Stojimo na popolnoma pravilnem stališču, da je dolžnost učitelja, ki poučuje slovensko dečo, da je poučuje v slovenskem jeziku in čuti slovensko; le taki učitelji naj bi se nastavliali.« Te besede »naj se nastavlja« le taki učitelji, ki čutijo slovensko, besede ob katerih se pač ne more izpodtikati nihče, so vzbudile pri tov. Prekmurcih odpor, ki jih je pokazal v zelo slabi ali pravi luči. Vstal je učitelj Luter in rekel doslovno: »Mi smo se zavezali, da bomo poučevali slovensko, a da moramo čutiti slovensko, tega ni nihče od nas zahteval!« So to besede, ki naj jih še tako obzirno pretresamo, zelo kritične. In zagrnusile so se nam te besede, ki jih je izgovoril prekmurški učitelj — Slovenec in čudimo se le, da se ni niti eden med njimi oglašil, ki bi tem nizkotnim besedam ugovarjal.

Ali naj imamo torej o vas vseh tako mnenje? Vi, ki ste učitelji slovenske mla-

dine, ne morete ali nečete čutiti slovensko, kako boste pa v naši mladini vzbujali in gojili čut ljubezni do materinega jezika, do jugoslovanske zemlje, če vam je ta čut tuj in ste mu sovražni? Nastane vprašanje, kaj čutite in za kaj boste v nemali našo mladino v šoli? Ali naj nastane najbližja sumnja, da čutite z našimi nasprotniki Madžaroni in hočete kot učitelji izrabiti svoje delovanje v druge namene kakor ste poklicani in dolžni? Zločin bi bil to, in na vas samih je sedaj ležeče, da odpravite to sumnjo, da operete madež. Dokler pa tega ne storite, ostane med nami prepad, preko katerega si za enkrat ni mogoče podati roke.

Nezadovoljiv je bil uspeh našega prvega zborovanja. Da pa ne bo ostalo le pri ustanavljanju društva, temveč da dovedemo društveno delovanje v pravi tir, ste vabljni vsi tovariši in tovarišice v Prekmurju, ki poučujete slovensko in čutite slovensko, k sestanku dne 27. maja v Beltincih ob 10. uri v šolskem poslopju.

Tajnik.

ALBIN SPREITZ:

Malo odgovora.

Kmetijski list, glasilo Samostojne kmetijske stranke za Slovenijo, razpravlja v 19. številki od 6. maja o razmerju stranke k učiteljstvu. Članek se glasi: „Ljudskošolsko učiteljstvo in naša stranka.“ Ne morem ponoviti vse podane misli, dasiprav bi bilo zanimivo. Ta stranka priznava učiteljstvo kot pionirje za duševni napredek našega naroda, osvetljuje šikane reakcionarcev proti našemu stanju, in slednjič nas vabi prijazno v stranko samostojnih kmetov, ker pričakuje od skupnega, vzajemnega dela blagor za oba stanova in duševni napredek vsega našega stanu. — Nadalje naroča svojim somišljenikom, da stopijo v prijateljske stike z učiteljstvom. Poskrbijo naj tudi, da zve ta poziv vse slovensko učiteljstvo. Obljublja slov. učiteljstvu vso možno politično in moralno podporo in se postavlja za njeno zaščitnico. Utemeljuje tudi, da spada učiteljstvo v kmetijsko stranko in je bližje kmetijskemu poklicu kot duhovniki, ki so s prezirno zavrgli njihov program. Nadalje omenja, da ponekod že deluje učiteljstvo v Samostojni, a večinoma se drži meščanske JDS. — Članek je vzbudil na deželi precej pozornosti! — Utis imam, da želi stranka odmev iz naših strnjanih vrst. Evo ga!

Vemo, da stremi Samostojna kmetijska stranka predvsem za velikopotezno stanovsko organizacijo, ki jo kmetje dosedaj še pravzaprav nimajo. Zaveda se ogromne socialne moči kmetijskega sloja, če bi bil strnjen, ne ločen po cerkvenih tradicijah, in če bi predstavljal falango na zunaj. — Nekaj analognega se pripravljajo pri učiteljstvu. Stojimo tik pred udrženjem jugoslovanskega učiteljstva, 18. julija je učiteljski kongres v Beogradu, ki bo dal gotovo tudi nekaj smernic za politično taktiko. — V naših organizacijah se poraja močno stremljenje za ustanovitve učiteljskega sindikata, oziroma daljepotežno pridružitve k vsaj idejno se že snovajočim sindikatom vseh duševnih delavcev.

Zato ravno ni vesel pojav, da deluje učiteljstvo deloma v tako raznolikih in nasprotujočih strankah. Posledica tega je, da zgubimo smisel za napredek in dobrobit vseh slojev in njih socialne in politične težnje, predvsem pa bratstva, ki nas veže po stanu. To delovanje v raznih strankah in stranicah razdvaja prevsem nas same in tudi mišljenje in namene v političnih strankah razdeljenega naroda z našim stanom. Naj bo že vendar enkrat za nami, da bo učitelj A priljubljen in spoštovan pri stanu ali stranki A, sovražen pri B; B priljubljen in spoštovan pri B, osovražen pri A, če smem rabiti ta matematični obrazec.

Če razvezujemo v otroku vse dobre in produktivne duševne sile in delujemo povsodi za najširšo narodovo prosveto in srčno kulturo, četudi ne v imenu kakšne stranke, potem mislim, da bo vsak z nami, ki je človek celega poštenja in mu je duševni razmah in sreča vseh pri srcu! Smer in namen našega delovanja bodi predvsem, kulturnega značaja! Sicer pa naj dela vsak, kakor mu je dano. Jaz sem in bom delal!

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj zboruje v četrtek, dne 10. junija 1920, ob pol 10. uri dop. v šoli pri Sv. Boženku na Kogu tik ob mežimurski meji.

*) Članek smo ponatisnili v zadnji številki našega lista. Uredn.

Vspored zborovanja:
1. Dopisi in društvene vesti.
2. „O smernicah za sestavo podrobnega načrta.“ Podava okr. šol. nadzornik tov. Pavel Pléř.
3. „Podrobnosti iz sadarske ankete, vršene se dne 4. in 5. februarja t. l. pri poverjeništvu za kmetijstvo v Ljubljani.“ Poroča šol. ravnatelj tov. Anton Kosi.
4. Določitev zastopnika za učiteljski kongres v Beogradu.
5. Volitev delegatov za delegacijsko zborovanje Zaveze, ki bo v začetku septembra t. l. v Celju.
6. Plačevanje udnine.
7. Slučajnosti.

Zaradi priprave prostora za počitek po zborovanju, katerega nam nudi bivši tovariš Roberi Košar na svojem senčnatem vrtu, naj vsaka šola do 5. junija t. l. pripravi število udeležencev tov. nadučitelju pri Sv. Boltenku. Za pijačo je preskrbljeno, jedila pa naj si vsak pripravi seboj. Ako bo kdo želel prostega obeda, ga bo tudi dobil, samo naj to v prijavi izrecno omeni.

V slučaju slabega vremena se zborovanje preloži na četrtek dne 17. junija.

Ker razum precej daljne poti na periferijo okraja ne bo posebnih denarnih žrtv, se odbor nadeja polnoštevilne udeležbe.

+ Krožek Pedagoškega društva v Krškem zboruje v četrtek dne 10. junija t. l. ob 9. uri (stari čas) v šolskih prostorih v St. Jerneju Prilite vsi, da se dogovorimo o važnih stanovskih zadevah! — Karel Trošt, t. č. predsednik.

+ Savinjsko učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 10. junija t. l. ob 2. uri popoldne na Gomilskem.

Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Učiteljsko razsodišče. (Referira tov. Rado Meljovšek.) 4. Volitev delegatov za kongres v Beogradu. 5. Predlogi.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj ima povodom svoje petdesetletnice dne 10. junija t. l. ob 10. uri dop. v risalnici mestne osnovne šole v Celju svoje slavnostno zborovanje po sledečem dnevnem redu:

1. Petje. 2. Otvoritev zborovanja. 3. Franjo Roš, „Ob petdesetletnici celjskega učiteljskega društva“ — deklamira gđc. Pristovšek-ova. 4. Slavnostni govor. Govori častni član društva tov. nadučitelj Armin Gradnik. 5. Pri bratih Srbli — predava predsednik Zaveze, ravnatelj Luka Jelenc. 6. Petje. — Po zborovanju banket.

Vsi, kateri se nameravajo udeležiti banketa, naj blagovole to naznaniti vsaj do 5. junija t. l. tov. blaginiku Wudler-ju, učitelju na mestni osnovni šoli v Celju.

Vsa bratska društva, bivše in sedanje člane prav prisrčno vabi k temu rednemu jubileju — odbor.

+ Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, dne 10. junija t. l. ob 11. uri v risalnici „Mladice“ v Ptuj po sledečem vzporedju:

1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. Javna kvalifikacija. 4. Izpolnitev higijenskega pouka. Ref. g. dr. Vrečko. 5. Volitev delegatov: a) za Zavezino zborovanje v Celju; b) za učiteljski kongres v Beogradu. 6. Slučajnosti. — Pevska vaja se vrši ob pol 11. uri. — Ivan Klemenčič, t. č. predsednik.

Ljubljansko učiteljsko društvo vabi vse p. n. društvenike na izredni občni zbor v **ponedeljek, dne 31. maja 1920** ob pol 6. uri popoldne na **Št. Jakobski šoli**.

Dnevni red: 1. Nova pravila. 2. Stališče učiteljstva k naredbi o javni kvalifikaciji. 3. Volitev delegatov na Zavezino delegacijsko zborovanje, ki bo dne meseca septembra v Celju. 4. Posvet o udeležbi društvenih članov na kongresu v Beogradu. 5. Slučajnosti.

N. B.: Osnutek pravil je priobčen v današnji številki Učit. Tov. — Odbor.

Iz Jugoslavije.

— Ali je mogoč sporazum s Slomškovo zvezo? Urednik „Slovenskega Učitelja“ Fabinc izrablja Slomškovo zvezo za hujkanje in uprizorjanje zdražbe med slovenskim učiteljstvom. V Slovincu nesramno napada večino slovenskega učiteljstva, posebno pa one naše ljudi, ki so hoteli napraviti slovo v naših stanovskih vrstah. Vzdržimo se vsakega komentarja, prinašamo zgolj napad, kakor ga je Fabinc napisal in naj sodijo naši ljudje potemtudi sami. Fabinc piše:

„Sestanek krščanskomišičkega učiteljstva za Štajersko. Binkonšna sobota je zgodovinski dan v razvoju katoliške učiteljske organizacije. Slomškova zveza je povabila nekaj učiteljstva v Maribor v svrhu orientacije, ki naj dovede do ustanovitve podružnice Slomškove zveze za Štajersko. Privikrat smo stopili v domovino solzavega slogaštva iz polpretekle dobe, ki pa je le močvirno barje, v katerem tonejo ljudje, ki so po življenju in mišljenju naši. Nevarnost je tem večja, če so vneti za tako slovo, ki pa je le predhodnik liberalizma, ljudje, ki na zunaj katoliško žive, podpirajo pa dejansko svobodomiselnost organizacije. Po tej logiki bi sploh ne bilo potrebno katoliških organizacij in v nekaj letih imamo v Jugoslaviji slovaške razmere, kjer je kulturni boj v popolnem teku. Ločiti je treba o s e b n o poštenje svobodomiselnosti in njegovo javno o politično in nepolitično delovanje, pa bo vsaka zmedenost pojmov nemogoča. Povabilu Slomškove zveze se je odzvalo kakih 30 učiteljev in učiteljic za Štajerske. Sestanka se je udeležil tudi poverjenik dr. Verstovšek, posl. Vesenjaj, urednik „Straže“ Kranjc in mnogo drugih. Nadalje so prišli tov. Humek, Hren, Stupca i. dr. od mariborskega učiteljskega društva, ki je včlanjeno v liberalni Zavezi. Osrednji odbor Slomškove zveze sta zastopala predsednik Štrukelj in urednik Fabinc. Prišlo je do zanimivih razprav, ki so do-

vedle do popolne razjasnitve pojmov. Na eni strani se je pokazala možnost ustanovitve skupne stanovske organizacije, na drugi strani pa nujna potreba ustanovitve katoliške učiteljske organizacije za Štajersko. Danes niso več časi, da bi se naslajali ob lepo donečih besedah jokavega slogarstva v vprašanjih, kjer je to popolnoma izključeno. V to svrhu se je v prekratko odmerjenem času — vsi smo morali hiteti na vlak — sestavil pripravljalni odbor, ki naj vse potrebno ukrene, da ustanovimo podružnico kršč. učit. organizacije za Štajersko, kar se zgodi na velikem orlovskem taboru v Mariboru koncem julija. Kar je načelno našega, pojde za nami, kar ne, utone v svobodomiselnost. Po plebiscitu pride na vrsto Koroška, s Hrvatsko smo pa že v tesnejšem stiku, ker imamo med tamšnjim učiteljstvom večje število naročnikov „Slov. učitelja“. — Koncem naj še navedemo zgled neprimerne poštornovalnosti naših somišljenikov na Štajerskem. Neka učiteljica je plačala samo za voz 200 kron, da se je lahko pripeljala na stanek. Takih ljudi rabimo in brez strahu pojdemo naprej.“ — Kdo je Fabinc, sedanj izrabljivalec krščanske misli v svoje osebne namene, povemo prihodnji!

— Glasovi o novih uradniških prejemkih. „Sloven. Narod“ ima z dne 21. maja brzojavko iz Beograda s sledečo vsebino: „Za mesec junij se dovoljuje 25% povišanje plač javnih nameščenecv ter 100% povišek doklad za obiteljske člane. Finančni minister je povišal vsem uradnikom in neukaznim nameščencem njihove dohodeke za 25%, tako da bodo imeli sedaj višji uradniki 25 dinarjev dnevne, nižji 20 in neukazni nameščenci 12 in pol dinarja dnevno. To velja za mesec junij. Kasneje namerava finančni minister urediti uradniške plače končnoveljavno s poviškomi za 25%. Vse to velja le za uradnike in nameščence v državi.“ — Temu nasproti piše „Slovenec“ nastopno: „Finančni minister Kosta Stojanovič je predlagal ministrskemu svetu, da se državnim uradnikom tostran Donave in Save povišajo celokupni dohodki za 25 odstotkov, uradnikom v Srbiji pa samo dnevne za 25 odstotkov.“ V torkovi „Jugoslaviji“ in po drugih listih pa čitamo nastopno vest: „Beograd 24. maja. Minister prosvete je vpošteval ugovore učiteljev glede njihovega nazadovanja pri ureditvi njihovih draginskih doklad in je podvzel vse potrebne korake, da se nedostaki odpravijo.“ — Na vsa ta častikarska poročila pripominjamo, da se je naša Zaveza obrnila na merodajno mesto v Beograd s prošnjo, da se ji sporoči, v kakem štadiju je naše gmočno vprašanje in je-li v odredbi finančnega ministristva mišljeno ljudskošolsko in meščanskošolsko učiteljstvo. Odgovora do časa, ko to pišemo, Zaveza še ni prejela.

— Povišanje draginskih doklad aktivnim in vpojojenim državnim nameščencem izven Srbije in Črne gore za mesec junij t. l. je razumeti tako, da se z naredbo z dne 16. decembra 1919 določeni odstotki zvišajo za 25 odstotkov, t. j. uradniku XI. čin. razreda od 120 na 145 odstotkov, uradniku X. čin. razreda od 110 na 135 odstotkov itd. Celotno zvišanje vseh dosedanjih službenih prejemkov znaša torej povprečno 10 odstotkov. Ker so življenjske potrebe čline od meseca decembra 1919 do sedaj poskočile skoro za štirikratno ceno, je smatrati to nedostatno, z današnjimi cenami življenjskih potrebščin v nikakšnem razmerju stoječe zvišanje službenih prejemkov kot frivolno igro vlade z javnimi nameščenci, proti kateri se obračajo ti z največjo ogorčenostjo. — Osrednja zveza javnih nameščenecv v Ljubljani.

— Vse dopisnike opozarjamo na nove poštne pristojbine, ki smo jih priobčili v zadnji številki našega glasila. Da se izognemo poštnim kaznim, naznanjamo ponovno, da se morajo navadna pisma frankovati po 1 K, dopisnice vseh vrst pa po 60 vinarjev.

— Knjige Slovenske šolske Matice za l. 1919 so pravkar izšle. Vsak član dobi pri svojem poverjeniku: 1. Pedagoški Letopis, XVII. zvezek; 2. V. Bežek: Ukoslovje II. del; 3. Schreiner: Skrbstvena vzgoja. — Po § 7. društvenih pravil plačajo stroške za pošiljanje knjig društveniki sami; zato pa naj poverjeniki te stroške (povzetje poštinih stroškov) primerno razdele na svoje člane in jih izterjajo od njih. Letnina za l. 1920 je povišana za zdaj na 12 K. Bržkone jo bo pa treba zaradi vedno večjih tiskarskih stroškov dvigniti na 20 K. To bomo poročali, ko dobimo proračun iz tiskarne.

— Ustanovitev Tvornice učil. V torek dne 25. t. m. se je vršil v magistratni dvorani v Ljubljani ustanovni občni zbor Tvornice učil. Sprejeta so bila z malimi izpremembami pravila, ki so bila priobčena v „Učit. Tovarišu“ v štev. 19. Istotako sta bila izvoljena upravni svet in nadzorstvo tej prevažni novi učiteljski

zadrugi. Predsednikom upravnega sveta je izbran prof. Reisner. Daljše poročilo objavimo v prihodnji številki. Pri tej priliki opozarjamo okr. učit. društva, naj sklepajo na svojih zborovanjih o pristopu k zadrugi, da ne bo pozneje izgovarjanja, da to podjetje ni last vsega učiteljstva!

— Učiteljski zdraviliški dom v Rogški Slatini. Okrožno kot trgovsko sodišče v Celju je odobrilo pravila te nove učiteljske zadruge, katere namen je: ustanovitev in vzdrževanje zdraviliškega doma v Rogški Slatini, v prvi vrsti za zadrugnike, potem pa tudi za druge kopališke goste; po potrebi tudi ustanavljanje enakih domov v drugih zdraviliških in kopaliških kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zadruga pogodba je z dne 24. marca 1920. Opravilni delež znaša 1000 K in se mora plačati takoj ali v mesečnih obrokih po 100 K. Vsak zadrugnik jamči s svojim opravljenim deležem in pa z njega enkratnim zneskom. Oznani se izvršujejo po objavah v „Učiteljskem Tovarišu“. Načelstvo sestoji iz petih zadrugnikov; člani prvega načelstva so: Anton Gnus, ravnatelj ljudske šole na Dolu pri Hrastniku; Engelbert Gangl, višji šolski nadzornik v Ljubljani; Luka Jelenc, ravnatelj meščanske šole v Ljubljani; Alojzij Kecelj, učitelj v Ljubljani; Rudolf Dostal, učitelj na gluhomemnici v Ljubljani.

— Vse tovariše z dežele, ki imajo otroke v mestnih šolah ali v šolah zunaj svojega bivališča, naprošamo, da pošljejo čimprej podpisano društvu sledeče podatke: 1. koliko otrok imajo v šoli, 2. v kakšni starosti so ti otroci in 3. kje se šolajo. — Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

— Usposobljenostni izpiti v pomladnem terminu so se letos vršili dvakrat. Izpiti, ki so se začeli 23. aprila, so se končali s sledečim uspehom: I. Za meščanske šole so bili usposobljeni: a) za prvo skupino: Likar Franc, učitelj v St. Vidu nad Ljubljano in Demšar Josipina, učiteljica istotam (s slov. in nem. učnim jezikom); b) za drugo skupino: Namorš Leop., suplent na meščanski šoli v Krškem (z odliko); Kovačič Marija (S. Simforoza), supl. na meščanski šoli v Celju; Petelin Ana, supl. na drž. vadnici v Ljubljani (z odliko). II. Posebne izpite so napravili: Sinkovec Olga (M. Emerika), gl. učiteljica na zas. učiteljsku v Skofji Loki, za meščanske šole iz I. sk. s slov. učnim jezikom; Kokalj Marjanica, Mlađič Marija (z odliko) in Savnik Mara iz francoščine s slov. u. jezikom; Napokoj Josip, učitelj v Borovljah; Bamberg Marija, učiteljica v Predosljih in Kreiner Marija, supl. v Kočevju, za ljudske šole s slov. učnim jezikom. III. Dopolnilni izpit je napravila: Oss-Pinter Franciška, bivša učiteljica v Roncogno, iz nemščine kot predmet na ljudskih šolah z italijanskim učnim jezikom. IV. Za ljudske šole so bili usposobljeni: Brodnik Anton, prov. uč. v Kostanjevici, Držaj Vaclav, pr. uč. v Trzinu, Ivanetič Alojzij, pr. uč. v Novem mestu, Lapajne Ivan, pr. uč. v Novem mestu, Menard Viljem pr. u. v Sp. Šiški, Razpotnik Albin, s. v. Semeč, Škorpić Alojzij, supl. v Trzinu, Vuk Alojzij, prov. učitelj na Vrhniki, Černe Cirila prov. učiteljica na Bledu, Erjavac Josipina, prov. učiteljica v Zatični, Herbst Pavla, prov. učiteljica v Zagorju na Krasu; Jakše Gabrijela, prov. učiteljica na Robu, Mlač Julija, prov. učiteljica v Kranju, Nitsch Marija, suplentka v Ljubljani (z odliko). Orehek Angela, prov. učiteljica v Ovsjah, Premrov Marija, suplentinja v Cirknici, Ravnik Angela, pomožna učiteljica v Kostelu, Rudolf Ema, prov. učiteljica v St. Vidu pri Vipavi, Sekula Marija, supl. v Rudniku, Stiene Serafina, prov. uč. v Sostrem, Tome Marija, prov. učiteljica v Moravčah, Veninšek Marija, supl. v Gornjem grad. Drugič so se začeli izpiti 7. maja. I. Posebni izpit za ljudske šole s slov. učnim jezikom sta napravila: Posnik Ivan, prov. učitelj v Golenici in Tylli Ana, prov. učiteljica v Zvirčah. II. Za ljudske šole so bili usposobljeni: Duje Friderik, prov. učitelj v Zrečah, Šumperer Ivan, pom. učitelj v Fari, Vanič Ivan, prov. učitelj v Krškem, Bišežnik Zora, prov. učiteljica v Jga vasi, Gostiša Ana, prov. učiteljica v Črnomlju, Ivančič Josipina, prov. učiteljica v Strnišču, Krebelj Flora, prov. učiteljica v Svibnem, Kunčič Alojzija, prov. učiteljica na Jesenicah, Laschamer Mar., prov. učiteljica na Blokah, Martinec Marija, prov. učiteljica pri Sv. Duhu v Halozah, Meško Ilija, suplentinja v Zidanem mostu, Moljk Josipina, prov. učiteljica na Blokah, Pavlica Rafaela, suplentinja v Zg. Jezeru, Skok Gabrijela, prov. uč. v Spitalu, Turek Erna, prov. učitelj. na Čatežu, Uršič Zora prov. učitelj. v Strnišču, Vogrinec Marija, prov. učiteljica v Dobrni, Weber Franja, prov. uč. v Starem trgu, Zemljčič Analijsa, prov. učiteljica na Čatežu, Zupanec Cirila, prov. učiteljica v Dolenji vasi. Reprobrani so bili: dva kandidata in ena kandidatinja.

— Celjska „Nova Doba“ z dne 22. t. m. piše: „Krščansko čuteče učiteljstvo p.

d. Slomškarji, t. j. inteligenti, ki so se skrili za plašč klerikalizma, hočejo tudi v učiteljsko organizacijo na Štajerskem zanesi razdor in imajo danes v Mariboru svoje zborovanje.“

— Tovariša Mirko Kosina, nadučitelja v Igavasi, je imenovalo poverjeništvu za uk in bogočastje zastopnikom učiteljstva v šolski odbor cerkniški.

— Vzledno okr. učiteljsko društvo. Ormoško okrajno učiteljsko društvo je poslalo po svojem predsedniku tovarišu Rajšpu in tajniku tov. Rosini za rezervni sklad okrogli znesek 1000 K s pripombo, da ni učitelja ali učiteljice v okraju, da bi ne bil dal prispevka v rezervni sklad. Celo dva upokojenca in dve učiteljski vdovi so zraven in v kvartetu pojo „znanu, ajmo“ — pesmico. Naj „akordi mešanega ormoškega zbora“ odmevajo v vsa okrajna društva, da bodo predsedniki in tajniki kmalu enako poročali kakor je poročalo vrlo učiteljsko društvo za ormoški okraj. Da, da — za dobro stvar je potreba dobre volje. I. P.

— Zahvala. Vsem, ki so se nas o priliki petnajstletnice društvenega obstoja spomnili s pristrčnimi čestitkami in obiskom koncerta ter na ta ali oni način izrazili svoje simpatije našemu pevskemu zboru, se tem potom iskreno zahvaljujemo. Posebno zahvalo pa izrekamo zavednemu našemu narodnemu ženstvu, na čelu mu gospé Franji dr. Tavčarjevi, za prekrasno in dragoceno darilo, zatrjujoč, da hočemo na začrtanem potu vztrajati in delovati naprej za narod in prosveto. — Odbor pevškega društva „Ljubljanski Zvon“.

— Iz Črnomlja. Dne 9. t. m. je uprizoril tukajšnji „Sokolski naraščaj“ otroški igri „Sirota“ in „Čista vest“. Tudi so malčki deklamovali domorodne in druge pesmi. — Igri sta uspeli izredno dobro. Prav vsi igralci so nastopili skoro brezhibno in želi vsled ljubkosti, živahnosti in naravnosti obilno priznanja od občinstva. Najbolj navdušeno so bili pozdravljeni prizori: trg, kjer se sedeje branjeve v pestrh narodnih nošah, nastop in deklamacija 6 letnega „Poveljnika“ svinčenih vojakov in imitacija „Krivoprisežnikovega“ konca, ki ga je mojstrski podal ravnosti Sokolček. Prenapolnjena dvorana je dokaz, kako se zanima naš vrli Belokranjec tudi za najnežnejše sokolske pojave. Zlasti se je bralo veselje z obrazov staršev, katerih mladina je sodelovala. Videlo se jim je, da so njih misli uhajale v dneve prošle mladosti, da so v njih srcih vstajali dnevi, davni... obdani z rožnato zarjo, videlo se jim je, da si štejejo v ponos, ako njih up in nada — prispeva Sokolu. Plača za umevanje, trud in potrpežljivost bodi prirejevalkam Sokolicam zavest, da so doprinesle s tem lep, ne samo gmočni, ampak tudi moralni prispevek črnomaljskemu Sokolu.

— Izpraševalni predpisi za usposobljenostno preizkušnjo iz slovenske stenografije za srednje in njim sorodne šole. Poverjeništvu za uk in bogočastje je izdalo izpraševalne predpise za preizkušnjo iz slov. stenografije za srednje šole. Podrobnejši podatki so razvidni v 59. štev. Uradnega lista z 18. t. m.

— Imenovanje nadzornika za telovadbo na srednjih šolah in učiteljskih. Po sklepu dežele vlade za Slovenijo je bil dr. Josip Tominšek, ravnatelj državne gimnazije v Mariboru, imenovan za telovadnega nadzornika za osrednje šole in učiteljske, in sicer za dobo od 1. julija 1920. do dne 15. septembra 1923.

— Umrl je dne 19. t. m. g. Ivan Smrekar, katehet na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani. Blagemu možu blag spomin!

— Organizacijo duševnih delavcev ustanove v Beogradu. K njej pripadajo vsi državni uradniki in drugi javni nameščenci. Tudi učiteljske organizacije v Srbiji vstopijo v Zvezo. Stanovsko časopisje srbskega učiteljstva se toplo zavzema za to združitev v svrhu enotne dosege ureditve službene pragmatike in gmočnega stanja. Deluje se na to, da se potem obe organizaciji javnih nameščenecv združita v enotno organizacijo javnih nameščenecv v naši državi.

— Učitelji — poslanci. „Narodna Prosveta“, glasilo Udruženja srbskega učiteljstva se zavzema za to, da bi učiteljstvo, ki pripada skoro vsem političnim strankam v državi, zahtevalo od svojih strank, da vsaka stranka sprejme tudi nekaj učiteljev v svojo kandidatno listo. Dolžnost teh učiteljev bi bila, da se potem v parlamentu združijo in stavijo potem enotne zahteve pri svojih strankah ter skupno delujejo pri vseh strankah za realizacijo naših stanovskih, materialnih in pravnih zahtev v parlamentu.

— Statističen oddelek v Ministrstvu Prosvete. Minister Prosvete je odredil, da se odvzamejo statističnemu oddelku vsi posli, ki nimajo direktnega stika s prosvetnimi statističnimi posli in se oddajo oddelku za nastavo. Ti posli so dosedaj močno ovirali statističen oddelek.